

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2018 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO

2020 m. balandžio 24 d. Nr. TS-89
Rokiškis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 5 punktu, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3, 6.4 ir 9 punktais, Rokiškio rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

Patvirtinti Rokiškio rajono savivaldybės 2018 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą (pridedama).

Sprendimas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Regionų apygardos administraciniam teismui, skundą (prašymą) perduodant bet kuriose šio teismo rūmuose Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Ramūnas Godeliauskas

Agnė Šapokaitė

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2018 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

ĮVADAS

Lietuvos sveikatos 2014-2025 m. strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. XII-964, nustato šalies sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“. Sveikatos strateginis tikslas – pasiekti kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, kad pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų sveikata bei sumažėtų sveikatos netolygumai.

Lietuvos sveikatos programoje (toliau – LSP) yra nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį;
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenimo aplinką;
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą;
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, skleisti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenis bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Ataskaitoje, remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pateikiami ir aprašomi Rokiškio rajono savivaldybės 2018 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys. Pateikti rodikliai atspindi, kaip įgyvendinamos Lietuvos sveikatos programos tiksliai bei jų uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis rodiklių sąrašas, kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius. Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) iš numatytų rodiklių, t. y. „Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui“ šiame, bei „Viešai tiekiamo geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo vartotojams (proc.)“ rodikliai renkami ne visose savivaldybėse, todėl šviesoforo principu neinterpretuojami.

Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius. Rengdami šią ataskaitą, vadovavomės Higienos instituto Sveikatos informacijos centro parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2018 m.“.

1. BENDROJI DALIS

1.1 PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

PRS analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas lyginant praėjusių metų Rokiškio rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes. Vertinant savivaldybių rezultatus, svarbu vertinti ir absoliučius skaičius bei atkreipti dėmesį į mažiausiai gyventojų (mažiau negu 20 000) turinčias savivaldybes. 2018 m. (kaip ir 2017 m.) tokių savivaldybių buvo 18 (2016 m. 14) : Neringos, Birštono, Rietavo, Pagėgių, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Palangos, Širvintų r., Ignalinos r., Zarasų r., Skuodo., Kupiškio., Molėtų., Visagino, Lazdijų r., Druskininkų, Akmenės r. ir Pakruojo r. Kadangi jose rodikliai labai „jautrūs“, kiekvienu atveju dėl mažo gyventojų skaičiaus, jų rodikliams skaičiuojamas 3 metų vidurkis.

Rodiklių reikšmės stulpinėse diagramose suskirstytos į grupes, pagal kurias savivaldybės yra vertinamos:

- 12 savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, žymimos **raudona spalva**;
- likusių 36 savivaldybių rodiklių reikšmės žymimos **geltona spalva**.

Savivaldybes žymint spalvomis, vertinamas ne rodiklio dydis, bet reikšmė, kadangi mažas rodiklis ne visada atspindi gerą situaciją ir atvirkščiai, didelis rodiklis ne visada rodo blogą situaciją.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų redakcija, kurioje yra keletas pakeitimų rodiklių sąrašė – pridėtas naujas rodiklis „Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyventojų“, iš rodiklių sąrašo išimtas rodiklis „Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis“ bei rodiklis „Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis, skaičius 10 000 gyventojų“ pakeistas į rodiklį „Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)“.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas - įvertinti, kokia gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir kokių priemonių reikia imtis, norint sustiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą, bei mažinti sveikatos netolygumus.

Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų sveikatos ir su sveikata susijusio stebėsenos ataskaitoje analizuojamų metų rodiklių duomenys pateikiami 1 lentelėje „Rokiškio rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), buvo išanalizuotos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar kryptis prasčiausia, palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Atsižvelgiant į tai sudarytas Rokiškio rajono savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengtos rekomendacijos.

Žymėjimai:

	Žalia spalva		Geltona spalva		Raudona spalva
---	--------------	---	----------------	---	----------------

Pirmajame lentelės stulpelyje pateikiami pagrindiniai rodikliai suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. **Antrajame stulpelyje** pateikiama Rokiškio rajono savivaldybės rodiklio reikšmė 2018 m., **trečiajame** – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, **ketvirtajame** – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, **penktajame** – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, **šeštajame** – Rokiškio rajono savivaldybės 2018 m. rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „Šviesoforo“ principą), **septintajame** – Rokiškio rajono savivaldybės 2017 m. rodiklio interpretavimas pagal „Šviesoforo“ principą (palyginimui).

1 lentelė. Rokiškio rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis.

Eil. Nr.	Rodiklio Nr.	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklis (2018 m.)	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2018 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva 2017 m.
			1	2	3	4	5	6
Lietuvos sveikatos programos tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai								
1.	1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	72,9	76,0	69,9	80,4	0,96	0,97
2.	2	Išvengiamas mirtingumas (proc.)	28,3	30,5	18,5	38,3	0,93	0,9
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1 Uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir bedarbiystę								
1.1.1.	3	Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	27,0	20,7	0,0	76,78	0,99	2,4
	3 ¹	Bandymų žudytis (X60-X64, X66-X84) skaičius 100 000 gyv.	48,1	42,1	12,0	76,8	1,14	2,3
1.1.2.	4	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose 1000 gyv.	63,3	69,1	35,2	247,3	0,92	0,8
1.1.3.	5	Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	5,7	3,3	0,3	8,7	1,72	1,6
1.1.4.	6	Ilgalaikio nedarbo lygis 100 gyv.	4,3	2,2	0,3	8,5	1,94	2,0
1.1.5.	7	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	-18,2	-5,3	0,5	20,2	3,46	1,9
1.2 Uždavinys. Sumažinti socialinę ir ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
1.2.1.	8	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyv.	106,5	93,4	58,3	209,7	1,14	1,5
1.2.2.	9	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	316,6	148,9	59,2	339,9	2,13	1,8
1.2.3.	10	Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	60,5	25,4	10,1	91,4	2,38	2,3
1.2.4.	11	Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv.	34,4	32,9	0,0	94,3	1,04	0,8

2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką								
2.1 Uždavinys. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą								
2.1.1.	12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužeistų dėl nelaimingo atsitikimo darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	2,3	0,9	0,0	3,9	2,44	0,0
2.1.2.	13	Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ amžiaus grupėje 10 000 gyv.	131,6	150,7	80,1	198,3	0,87	1,0
2.1.3.	14	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	74,4	67,1	47,9	125,9	1,11	1,1
2.1.4.	15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	40,2	74,9	0,0	140,9	0,54	0,4
2.2 Uždavinys. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
2.2.1.	16	Mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv.	10,3	5,5	0,0	29,9	1,86	2,0
2.2.2.	17	Mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) 100 000 gyv.	27,5	16,1	0,0	38,1	1,71	1,6
2.3 Uždavinys. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
2.3.1.	18	Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	10,3	8,0	0,0	25,4	1,29	1,1
2.3.2.	19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	0,0	3,0	0,0	17,0	0,0	2,1
2.3.3.	20	Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 100 000 gyv.	44,7	58,9	0,0	136,3	0,76	1,0
2.4 Uždavinys. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
2.4.1.	21	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.	382,0	1010	68,0	66242	0,4	0,4
2.4.2.	22	Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	Nėra duomenų	-	-	-	-	-
2.4.3.	23	Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	Nėra duomenų	-	-	-	-	-
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą								
3.1 Uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
3.1.1.	24	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.	3,4	3,0	0,0	13,0	1,16	0,0
3.1.2.	25	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.	24,1	18,1	0,0	46,5	1,33	1,8

3.1.3.	26	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	51,5	85,8	0,0	442,1	0,60	0,3
3.1.4.	27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	174,3	189,9	73,2	415,9	0,92	1,0
3.1.5.	28	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	217,2	166,8	38,4	343,5	1,30	1,3
3.2 Uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius								
3.2.1.	29	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	37,4	36,7	12,1	75,0	1,02	1,3
4 TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius								
4.1 Uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais								
4.1.1.	30	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	36,6	32,5	15,6	61,7	1,13	1,0
4.1.2.	31	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.	6,5	6,9	4,1	10,7	0,94	1,2
4.2 Uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą								
4.2.1.	32	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,9	2,0	1,3	6,3	1,93	2,0
4.2.2.	33	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10000 gyv.	2,7	7,2	2,7	13,6	0,38	0,3
4.2.3.	34	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyv.	8,5	9,1	6,3	11,3	0,94	0,9
4.2.4.	36	Užregistruoti nauji daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai (A15-A19) 100 000 gyv.	34,4	37,9	0,0	108,8	1,09	0,9
4.2.5.		Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze skaičius (A15-A19) 100 000 gyv.	3,4	6,1	0,0	17,2	0,6	0,4
4.2.5.	37	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis 10 000 gyv.	0,3	2,2	0,0	5,1	0,16	0,3
4.3 Uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą								
4.3.1.	38	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	4,5	3,4	0,0	24,4	1,31	0,0
4.3.2.	39	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.	93,8	92,1	84,2	99,5	1,02	1,0
4.3.3.	40	1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.	95,3	92,3	70,0	100,0	1,03	1,0

4.3.4.	41	Tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	3,7	14,5	2,3	47,2	0,3	0,2
4.3.5.	42	Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	11,3	18,9	4,9	35,9	0,60	0,6
4.3.6.	43	Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.	7,1	4,4	0,0	15,8	1,59	1,2
4.4 Uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę								
4.4.1.	44	Standartinis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.	862,2	744,5	499,4	1032,4	1,49	1,6
4.4.2.	45	Standartinis mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	275,6	274,7	160,9	363,4	1,21	1,3
4.4.3.	46	Mirtingumo nuo cerebravaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	299,0	191,0	59,9	610,5	1,56	1,5
4.4.4.	47	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	44,0	56,6	26,9	90,1	0,78	1,0
4.4.5.	48	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje.	50,5	50,2	15,7	71,7	1,01	1,1
4.4.6.	49	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje	51,0	52,7	30,1	68,9	0,97	0,9
4.4.7.	50	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje	46,5	53,1	30,8	65,3	0,88	0,9
4.4.8.	51	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje	41	42,9	26,2	61,4	0,96	1,0

Iš 1 lentelės „Rokiškio rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Rokiškio rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad:

1. Geresni už Lietuvos vidurkį (žalia zona) rodikliai yra:

- 1) *Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.*
- 2) *Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.*
- 3) *Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius*
- 4) *Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis 10 000 gyv.*

2. Blogesni už Lietuvos vidurkį (raudona zona) rodikliai yra:

- 1) *Ilgalaikio nedarbo lygis 100 gyv.*
- 2) *Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.*
- 3) *Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų*
- 4) *Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.*
- 5) *Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužeistų dėl nelaimingo atsitikimo darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.*
- 6) *Mirtingumas dėl nukritimų (W00-W19) 100 000 gyv.*
- 7) *Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10000 gyv.*
- 8) *Tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.*
- 9) *Vaikų, neturinčių èduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)*
- 10) *Standartinis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.*
- 11) *Standartinis mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.*
- 12) *Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.*

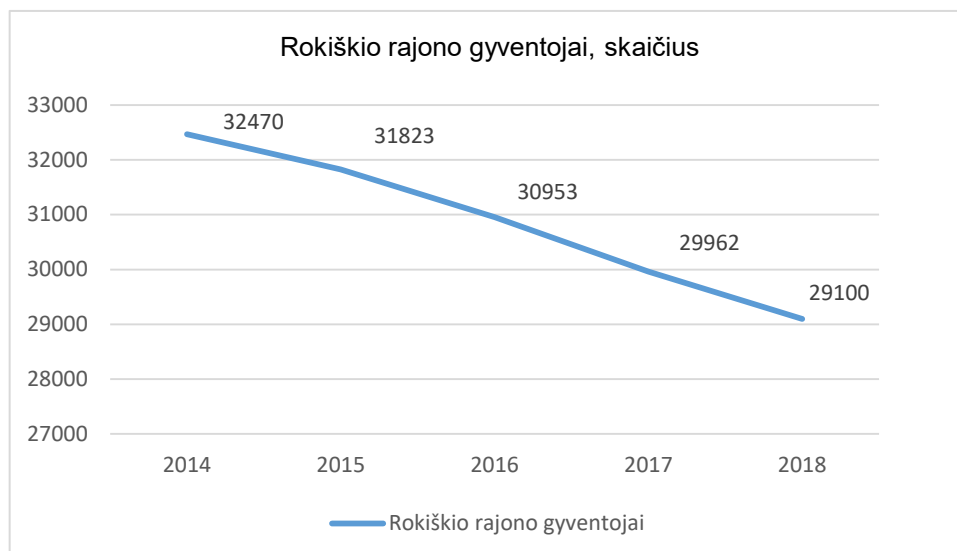
3. 35 rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančių kvintilių grupę (geltonoji zona), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį.

Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemoms, pasirinkti šie rodikliai:

1. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.
2. Standartinis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.
3. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10000 gyv.

2.2. PAGRINDINIAI DEMOGRAFINIAI RODIKLIAI

Higienos instituto duomenimis, Rokiškio rajono savivaldybėje 2018 m. gyveno 29100 žmonės, 2017 m. – 29962 gyventojai, 2016 m. – 30953 gyventojai, o 2015 m. – 31823 gyventojai, 2014 m. – 32470 gyventojų (1 pav. ir 2 lentelė). Nuo 2014 m. iki 2018 m. gyventojų skaičius Rokiškio rajono savivaldybėje sumažėjo 3370, o tam įtakos galėjo turėti emigracija.

1 pav. Nuolatinių Rokiškio savivaldybės gyventojų skaičiaus kaitos dinamika 2014–2018 m. (asmenys).

Rokiškio rajono savivaldybė	Gyventojų skaičius 2014 m.	Gyventojų skaičius 2015m.	Gyventojų skaičius 2016m.	Gyventojų skaičius 2017m.	Gyventojų skaičius 2018m.	2018-2017 m. pokytis (skaičius)
	32470	31823	30953	29962	29100	-862

Lentelė 2. 2014-2018 m. Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus pokytis per metus vienetais (Šaltinis: Higienos institutas).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, gimstamumas Rokiškio rajono savivaldybėje nuosekliai mažėja ir jau keletą metų iš eilės nebesiekia net 250 kūdikių per metus ribos. 2018 m. buvo registruoti 224 gimę vaikai (3 lentelė).

Rokiškio rajono savivaldybė	Gimę vaikai 2014 m. (skaičius)	Gimę vaikai 2015 m. (skaičius)	Gimę vaikai 2016 m. (skaičius)	Gimę vaikai 2017 m. (skaičius)	Gimę vaikai 2018 m. (skaičius)
	270	247	215	222	224

Lentelė 3. 2014-2018 m. Rokiškio rajono savivaldybės gimusiųjų vaikų skaičius (Šaltinis: Higienos institutas).

3. SPECIALIOJI DALIS

Šioje dalyje analizuojamos specifinės problemos ir rodikliai, kurie Rokiškio savivaldybėje turi ekstremalias reikšmes lyginant su kitomis savivaldybėmis. Remiantis Higienos instituto Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rašymo metodinėmis rekomendacijomis, įvertinus savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, kasmet reikia išskirti po 3 prioritetingas savivaldybės visuomenės sveikatos problemas. Išskirti problemines sritis galima keliais būdais:

1. Vertinant, kurios savivaldybių reikšmės yra blogiausios Lietuvoje (raudonosios zonos);
2. Vertinant keleto metų pokytį;
3. Vertinant, kokios priemonės buvo daromos, ir kaip jos pakeitė situaciją.

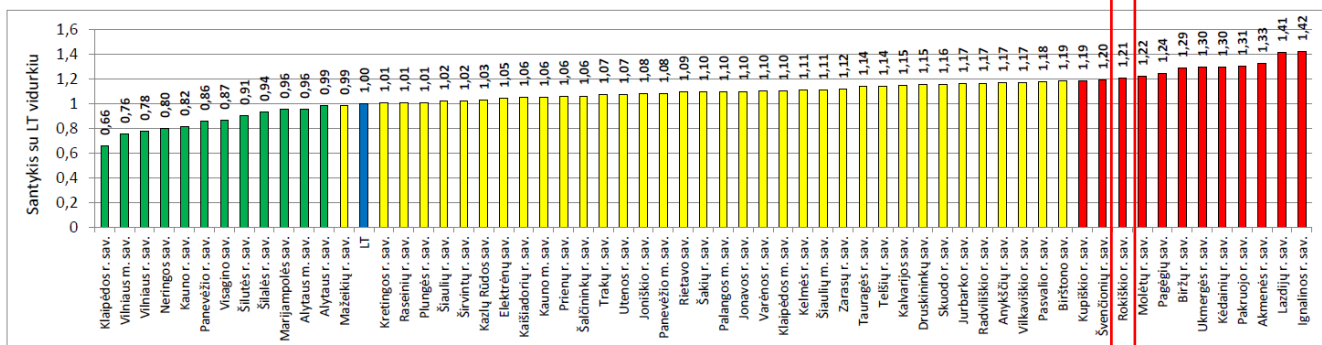
Rokiškio rajono savivaldybės prioritetingos sritys:

1. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.
2. Standartinis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyv.
3. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10000 gyv.

3.1 STANDARTIZUOTAS MIRTINGUMO NUO PIKTYBINIŲ NAVIKŲ RODIKLIS (C00-C96) 100 000 GYV.

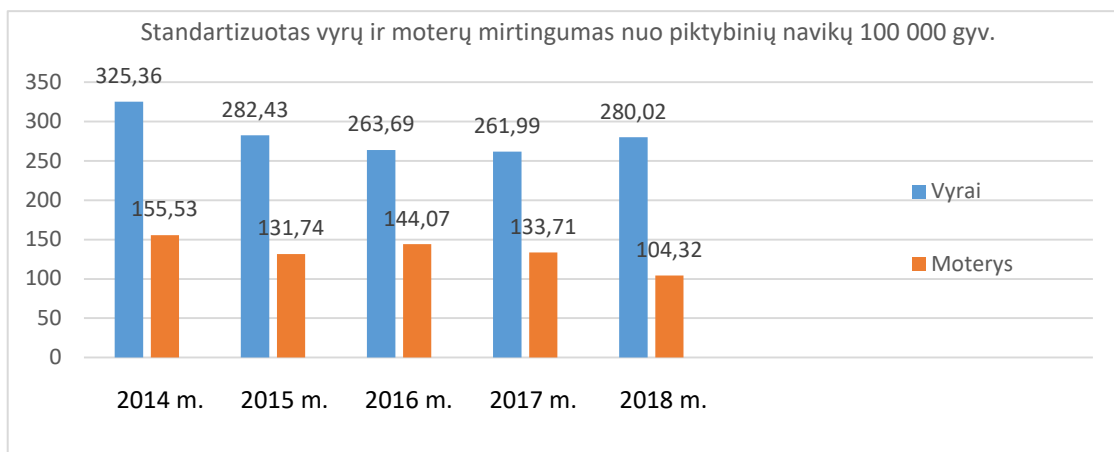
2018 m. nuo piktybinių navikų Lietuvoje mirė 8 028 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 286,6/100 000 gyv.). Žemėlapyje matyti, kad didžiausi standartizuoto mirtingumo rodikliai nuo piktybių navikų Pagėgių, Neringos ir Kėdainių r. sav. Vertinant nestandartizuotus rodiklius, didžiausias mirtingumas nuo piktybinių navikų tarp Ignalinos r., Lazdijų r. ir Akmenės r. savivaldybės gyventojų – 381,3–407,6/100 000 gyv. Mažiausiais nestandartizuotais rodikliais labiausiai išsiskyrė Klaipėdos r. (188,5/100 000 gyv.) bei Vilniaus m. savivaldybių gyventojai (217/100 000 gyv.) (2 pav.).

2 pav. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklio (C00-C96) 100 000 gyv. santykis (Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras).

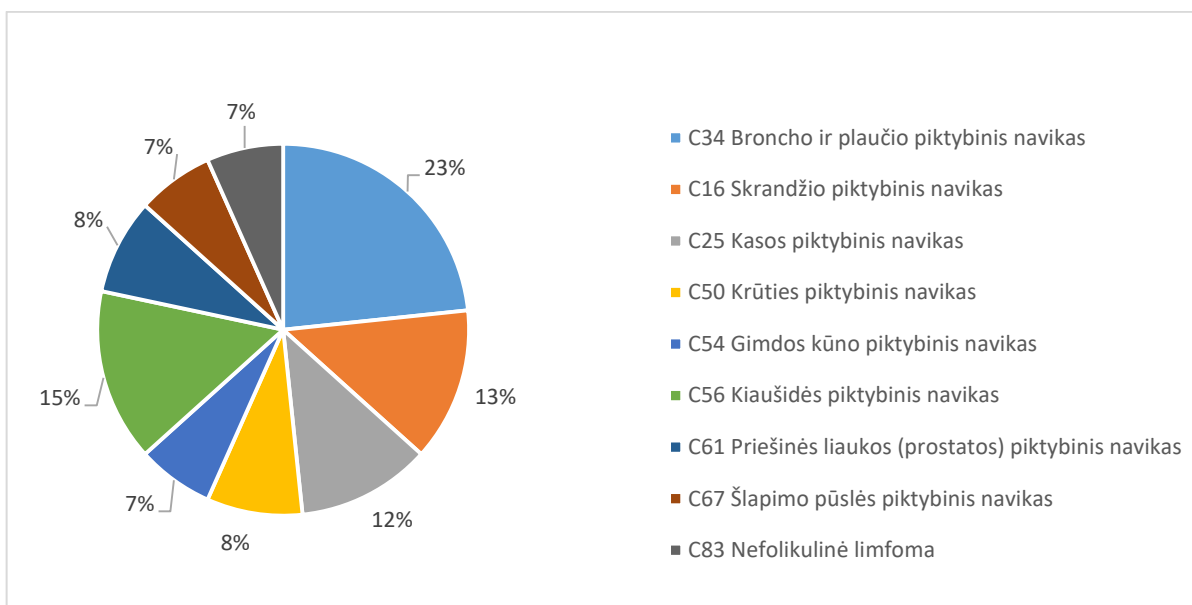

2014-2018 m. mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius pagal lytį Lietuvoje pavaizduotas diagramoje 3 pav., kaip matome kiekvienai metais vyrų mirtingumas nuo piktybinių navikų yra didesnis nei moterų.

3 pav. Mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius pagal lytį Lietuvoje 2014–2018 m. (Šaltinis: Higienos instituto mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras).

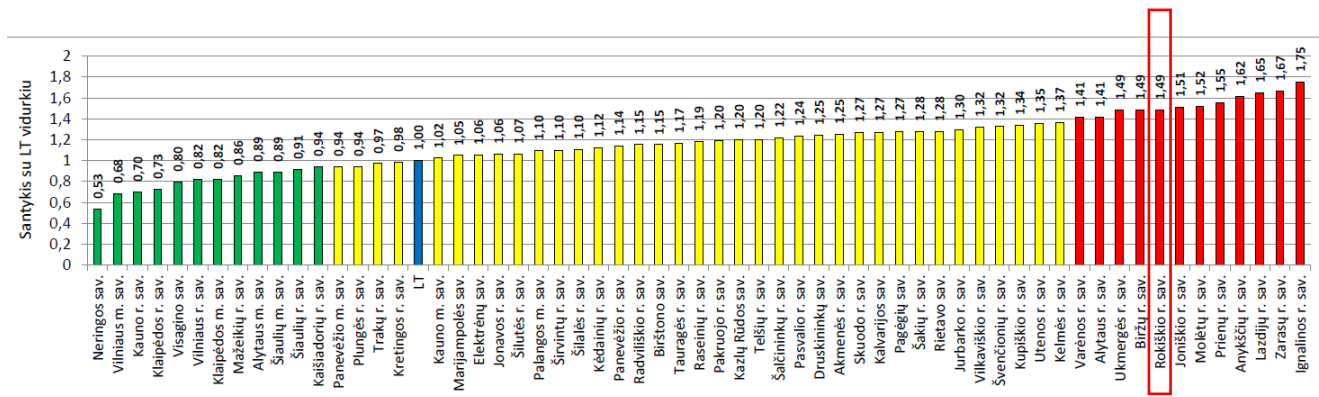
2018 metais Rokiškio rajono savivaldybėje nuo piktybinių navikų mirė 101 asmuo (44 moterys ir 57 vyrai), iš jų 2 asmenys (30-39 metų amžiaus grupėje), 2 asmenys (45-49 metų amžiaus grupėje), 18 asmenų (50-59 metų amžiaus grupėje), 16 asmenų (60-69 metų amžiaus grupėje), 32 asmenys (70-79 metų amžiaus grupėje), 31 asmuo (80+ metų amžiaus grupėje) (šaltinis Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras), kaip matoma, didžiausias mirtingumas yra tarp garbaus amžiaus gyventojų. Pirmoje vietoje mirtingumas buvo nuo C34 broncho ir plaučio piktybinių navikų (14 asmenų), antroje vietoje – nuo C56 kiaušidės piktybinių navikų (9 moterys), trečioje – nuo C16 skrandžio piktybinių navikų (8 asmenys) (4 pav.).

4 pav. Pagrindiniai Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų mirties priežastys (TLK 10-AM) nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv. (Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras).

3.2 STANDARTINIS MIRTINGUMAS NUO KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGŲ (I00-I99) RODIKLIS 100 000 GYV.

Sergamumas ir mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje jau daug metų aktuali problema. 2018 m. dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 21 922 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 782,5/100 000 gyv., t. y. 23 mirtimis 100 000 gyv. mažiau nei 2017 m.). Didžiausias standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, kaip ir 2017 m., išlieka tarp Šalčininkų r. sav. (1059/100 000 gyv.) gyventojų, mažiausias – Klaipėdos m. sav. gyventojų (619,6/100 000 gyv.) (5 pav.).

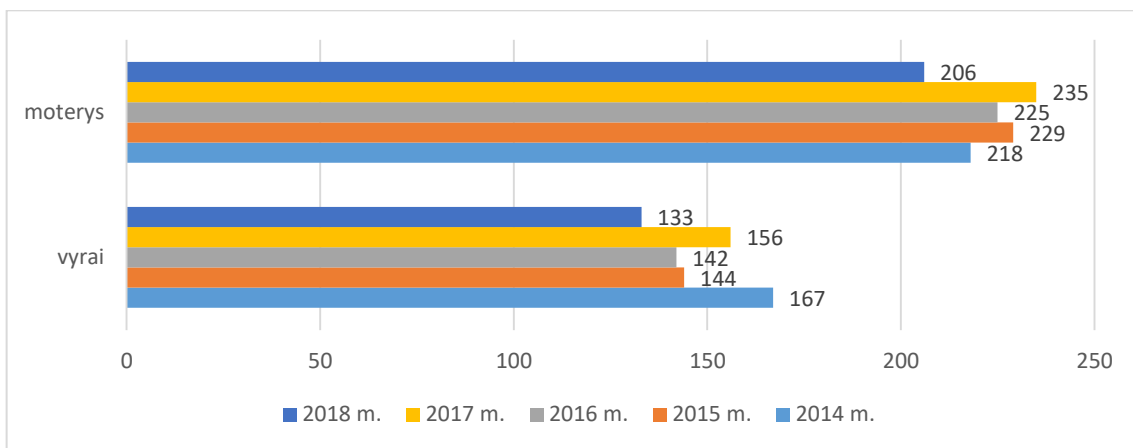

5 pav. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) savivaldybių santykis (Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras).

Lyginant penkerių metų Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų mirtingumą nuo kraujotakos sistemų ligų (I00-I99) rodiklį, matyti, kad 2014 m. rodiklis buvo 1185,73/100 000 gyv. (Lietuvos 768,12/100 000 gyv.), 2015 m. rodiklis buvo 1172,13/100 000 gyv. (Lietuvos 811,97/100 000 gyv.), 2016 m. rodiklis buvo 1185,7/100 000 gyv. (Lietuvos 807,6/100 000 gyv.), 2017 m. rodiklis buvo 1305,0/100 000 gyv. (Lietuvos 795,9/100 000 gyv.), 2018 m. rodiklis buvo 1164,9/100 000 gyv. (Lietuvos 782,5/100 000 gyv.), didžiausiais Rokiškio rajono savivaldybės mirtingumo rodiklis nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) buvo 2017 m. – 982,5/100 000 gyv., o Rokiškio rajono savivaldybė buvo 5 vietoje tarp visų Lietuvos savivaldybių.

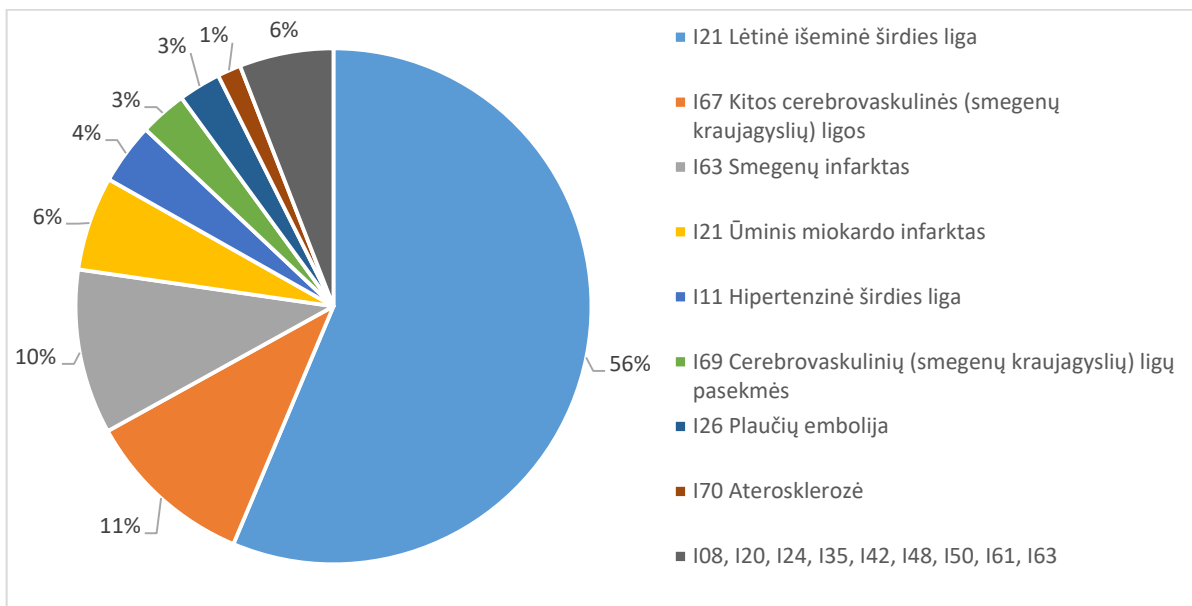
2014-2018 metais Rokiškio rajono savivaldybėje nuo kraujotakos sistemos ligų mirė 1855 asmenų, iš jų 2014 m. – 385 asmenys (218 moterų ir 167 vyrai), 2015 m. – 373 asmenys (229 moterys ir 144 vyrai), 2016 m. – 367 asmenys (225 moterys ir 142 vyrai), 2017 m. – 391 asmuo (235 moterys ir 156 vyrai), 2018 m. – 339 asmenys (206 moterys ir 133 vyrai) (6 pav.).

2018 m. Rokiškio rajono savivaldybėje nuo kraujotakos sistemos ligų iš viso mirė 339 gyventojų iš jų pagal amžiaus grupes: 40-49 metų amžiaus grupėje – 6 asmenys, 50-59 metų amžiaus grupėje – 14 asmenų, 60-69 metų amžiaus grupėje – 38 asmenys, 70-79 metų amžiaus grupėje – 70 asmenų, 85+ metų amžiaus grupėje – 211 asmenų.

6 pav. 2014-2018 m. mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) rodiklis 100 000 gyv. (Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras).

2018 metais Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų pirmoje vietoje buvo I21 lėtinė išeminė širdies liga (191 asmuo), antroje vietoje – I67 kitos cerebravaskulinės (smegenų kraujagyslių) ligos (36 smenys), trečioje – I63 smegenų infarktas (35 asmenys), ketvirtoje – I21 ūminis miokardo infarktas (20 asmenų) ir penktoje – I11 hipertenzinė širdies liga (13 asmenų) (7 pav.).

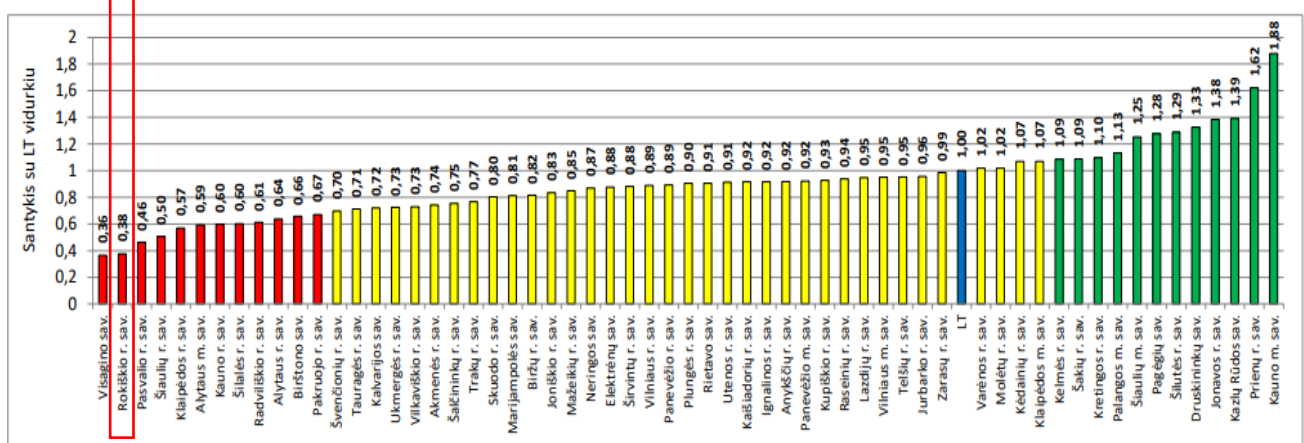

7 pav. Pagrindiniai Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų mirties priežastys (TLK 10-AM) nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv. (Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras).

3.3 ŠEIMOS MEDICINOS PASLAUGAS TEIKIANČIŲ GYDYTOJŲ SKAIČIUS 10000 GYV.

2018 m. Lietuvoje Sveikatos apsaugos ministerijos ir savivaldybių įstaigose, privačiose įstaigose ir kitose žinybinėse įstaigose iš viso dirbo 2029 šeimos gydytojai (7,2/10 000 gyv.). Skaičiuojant šį rodiklį įtraukti tik praktikuojantys šeimos gydytojai, t. y. asmenys, turintys

universitetinį medicininį išsilavinimą (gydytojo diplomą) ir teikiantys asmens sveikatos priežiūros paslaugas pacientams. Didžiausi rodikliai 2018 m. buvo Kauno m. sav. 13,6/10 000 gyv., Prienų r. sav. 11,7/10 000 gyv., Kazlų Rūdos sav. 10,0/10 000 gyv., Jonavos r. sav. 10,0/10 000 gyv. Ir Druskininkų sav. 9,6/10 000 gyv., o mažiausiu šeimos gydytoju skaičiumi išsiskyrė Visagino 2,6/10 000 gyv., Rokiškio r. sav. 2,7/10 000 gyv., Pasvalio r. sav. 3,3/10 000 gyv., Šiaulių r. sav. 3,6/10 000 gyv. ir Klaipėdos r. sav. 4,1/10 000 gyv. 7 pav. matome, kad Rokiškio raj. sav. santykis su Lietuvos vidurkiu yra raudonoje zonoje.

7 pav. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv. (Šaltinis Higienos instituto Sveikatos informacijos centras).

2014-2018 m. Rokiškio rajono savivaldybės šeimos gydytojų skaičiaus rodiklis 10 000 gyv., buvo raudonoje zonoje, t. y. 2014 m. – 2,46/10 000 gyv. (Lietuvos 6,81/10 000 gyv.), 2015 m. – 2,83/10 000 gyv. (Lietuvos 7,1/10 000 gyv.), 2016 m. – 2,3/10 000 gyv. (Lietuvos 7,3/10 000 gyv.), 2017 m. – 2,3/10 000 gyv. (Lietuvos 7,7/10 000 gyv.), 2018 m. – 2,7/10 000 gyv. (Lietuvos 7,2/10 000 gyv.). 2014 m., 2017 m. ir 2018 m. rodiklis buvo antroje vietoje tarp visų Lietuvos savivaldybių, o 2015 m. ir 2016 m. – pirmoje.

Šis rodiklis yra ambulatorinės sveikatos priežiūros veiklos kokybės rodiklis. Tai galimai sąlygota blogesniu šeimos gydytojų paslaugų išsidėstymu netolygumu ir jų dideliu darbo krūviu. Prielaidą, kad galimai nepakankamas pirminės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas bei profilaktinės veiklos aktyvumas šiose įstaigose, patvirtina ir santykinai žemas registruotų cukriniu diabetu sergančių pacientų skaičius.

APIBENDRINIMAS

Remiantis Higienos instituto duomenimis, 2018 m. Rokiškio rajono savivaldybėje gyveno 29100 žmonės. Palyginti su 2017 metais, Rokiškio savivaldybėje sumažėjo 862 asmenų. Gyventojų mažėjimą lemia didelė migracija, savižudybės ar neigiama natūrali kaita, kai žmonių daugiau miršta, negu gimsta;

2018 m. nuo piktybinių navikų mirė 8 028 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 286,6/100 000 gyv.). Didžiausi standartizuoto mirtingumo rodikliai nuo piktybių navikų Pagėgių, Neringos ir Kėdainių r. sav. Vertinant nestandartizuotus rodiklius, didžiausias mirtingumas nuo piktybinių navikų tarp Ignalinos r., Lazdijų r. ir Akmenės r. savivaldybės gyventojų – 381,3–407,6/100 000 gyv. Mažiausiais nestandartizuotais rodikliais labiausiai išsiskyrė Klaipėdos r. (188,5/100 000 gyv.) bei Vilniaus m. savivaldybių gyventojai (217/100 000 gyv.).

Ir sergamumas, ir mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje jau daug metų aktuali problema. 2018 m. dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 21 922 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 782,5/100 000 gyv., t. y. 23 mirtimis 100 000 gyv. mažiau nei 2017 m.). Didžiausias standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, kaip ir 2017 m., išlieka tarp Šalčininkų r. sav. (1059/100 000 gyv.) gyventojų, mažiausias – Klaipėdos m. sav. gyventojų (619,6/100 000 gyv.).

Šeimos gydytojų skaičius 2018 m. Lietuvoje: Sveikatos apsaugos ministerijos ir savivaldybių įstaigose, privačiose įstaigose ir kitose žinybinėse įstaigose iš viso dirbo 2029 šeimos gydytojai (7,2/10 000 gyv.). Lietuvoje mažiausiu šeimos gydytoju skaičiumi išsiskyrė Visagino, Rokiškio r. ir Šiaulių r. savivaldybės. Tai galimai sąlygota blogesniu šeimos gydytojų paslaugų išsidėstymo netolygumu ir jų dideliu darbo krūviu. Prielaidą, kad galimai nepakankamas pirminės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas bei profilaktinės veiklos aktyvumas šiose įstaigose, patvirtina ir santykinai žemas registruotų cukriniu diabetu sergančių pacientų skaičius.

REKOMANDACIJOS

Siekiant geresnės Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, rekomenduojama plėtoti sveikatinimo veiklas visose amžiaus grupėse, ypač vaikų. Taip pat plėsti tarpsektorinį bendradarbiavimą, skatinti ir tobulinti visuomenės sveikatos specialistų ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą, kompleksiškai sprendžiant gyventojų sveikatos problemas. Skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose sveikatinimo veiklos renginiuose (akcijose, paskaitose, užsiėmimuose ir pan.).

Rekomendacijos pagal prioritetinius rodiklius, patenkančius į prasčiausių savivaldybių kvintelių grupę:

1. Siekiant sumažinti mirtingumą nuo piktybinių navikų, vykdyti pirminę profilaktiką, organizuojant renginius, bendradarbiaujant su visuomenės sveikatos specialistais, rengti leidinius onkologinių susirgimų prevencijos klausimais. Gerinti žmonių informuotumą apie valstybines patikrų programas, siekiant diagnozuoti piktybinius navikus ankstyvose stadijose. Mažinti vėžio rizikos veiksnius, ugdant taisyklingą mitybą, kenksmingus profesinius rizikos veiksnius, nes nesveika gyvensena ir žalingi aplinkos veiksniai (profesiniai veiksniai, jonizuojančioji spinduliuotė, aplinkos tarša cheminėmis medžiagomis, žalingi įpročiai) skatina navikų atsiradimą. Onkologinių ligų profilaktikai (piktybiniai navikai) taip pat rekomenduojama žmonėms, kurie turi didesnę vėžio riziką susirgti (sergantys ikinavikinėmis ligomis; sirgę ir gydyti nuo piktybinių navikų; kurių šeimose buvo ar yra sergančių ir sirgusių krūties, storžarnos, kiaušidžių, skrandžio, prostatos, plaučių vėžiu), dalyvauti prevencinėse programose.

2. Daugiausia rajono gyventojų miršta nuo kraujotakos sistemos ligų, kurias lemia rizikos veiksniai, susiję su nesveika gyvensena (padidėjęs arterinis kraujospūdis, cholesterolio kiekis kraujyje, rūkymas, nepakankamas vaisių ir daržovių vartojimas, piktnaudžiavimas alkoholiu, antsvoris, fizinės veiklos stoka), taip pat ligas lemia ir vyresnis amžius. ***Siekiant sumažinti mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų,*** reikėtų didinti širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą, siekti užtikrinti patikros duomenų tikslumą, pritraukti daugiau gyventojų dalyvauti „Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupės sveikatos stiprinimo programoje“, skatinti rajono gyventojus būti fiziškai aktyviems bei rūpintis kasdiene sveika mityba, didinti gyventojų sveikatos raštingumą.

Bendrai onkologinių ir kraujotakos sistemos ligų sveikatai gerinti vykdyti profilaktiką:

1. Mesti rūkyti.
2. Vengti pasyvaus rūkymo, t. y. buvimo prirūkytose patalpose ar šalia rūkančių žmonių.
3. Tinkamai maitintis: vengti riebaus maisto, ypač gyvulinės kilmės. Sumažinti raudonos mėsos vartojimą ir ją keisti liesa paukštiena ar žuvimi. Atsisakyti industriškai paruošto maisto, gaiviųjų gėrimų su dirbtiniais saldikliais, traškučių, mėsainių. Valgyti kuo daugiau daržovių ir vaisių.

Atsisakyti cukraus, konditerijos produktų. Gyvulinės kilmės riebalus pakeisti įvairiais aliejais. Vengti ant žarijų ruošto maisto.

4. Reguliariai sportuoti ir palaikyti normalų kūno svorį ($KMI \leq 24,9$).

5. Riboti alkoholio vartojimą.

3. ***Siekiant padidinti šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičių***, siekti padidinti mokėjimo už gerus darbo rezultatus ir kitas skatinamąsias paslaugas dalį. Tobulinti diferencijuotą apmokėjimą: peržiūrėti ir patikslinti apmokėjimą iš PSDF biudžeto už prisirašiusius gyventojus pagal nustatytas naujas detalizuotas amžiaus grupes, siekiant užtikrinti kokybiškas PAASP paslaugas vaikams, darbingo amžiaus žmonėms ir vyresniems nei 65 m. amžiaus žmonėms. Siekiant užtikrinti, kad šeimos medicinos paslaugas teiktų kvalifikuoti specialistai, reikėtų analizuoti šeimos gydytojų, reikalingų šeimos medicinos paslaugoms teikti, skaičiaus kitimo tendencijas, įvertinant ir demografinius, migracijos rodiklius, koordinuoti jų rengimo (baigimo ir priėmimo) skaičių, atsižvelgiant į asmens sveikatos priežiūros įstaigų pateiktus šeimos gydytojų pasiūlos ir trūkumo duomenis.
